

FREDNINGSVÆRDI ER

ASYLGÅRDEN

KØGE KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	04.07.12
Besigtiget af:	Maria Wedel Gjelstrup
Journalnummer:	2011-7.82.07/259-0001
Kommune:	Køge Kommune
Adresse:	Kirkestræde 10, 4600 Køge
Betegnelse:	Asylgården
Fredningsår:	1919
Omfang:	Forhuset (ca. 1620)

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Asylgården 10 ligger midt i Køge by, i en husrække af ældre bygninger. Kirkestræde spænder mellem den middelalderlige kirke og byens torv.

Asylgården er en to stokværk høj bindingsværksbygning på ni fag med opskalket, teglhængt, rødt heltag med en skorstenspipe i rygningen. Mod gaden fremstår facaden i rigt bindingsværk med udkraget øverste stokværk båret af udskårne knægte og med gennemstukne bjælkeender. Bygningen står på en sorttjæret sokkel, bindingsværket er malet mørkegrønt og tavlene er kalket orange. I facaden sidder to, nyere, gråmalede fyldingsdøre, hvoraf den ene er tofløjet. Begge døre har opsproset overvindue og et granittrin foran. Bygningens har ældre, gråmalede vinduer, hvoraf stueetagens vinduer er småsprosede med ældre hjørnebåndsbeslag, hvorimod vinduerne til førstesalen kun har enkelte tværsprosser. Mod gården er bindingsværket bortskåret i stueetagen og denne er udvidet med en rødmalet træbeklædt tilbygning, der har halvtag af sort tagpap og udhæng af sinusplader. Vinduerne er her ældre, hvidmalede, firrammede og opsprosede vinduer. Til hver side er tillige tilbygget et grundmuret sidehus, (der ikke indgår i fredningen). Alt murværk er mod gården kalket lysegult.

I det indre er både stueplan og førstesalen præget af en nyere rumfordeling og nyere overflader, herunder linoleumsgulve, tapetserede vægge og gipslofter samt nyere badeværelser og køkken. Af bevarede bygningsdetaljer skal fremhæves synlige loftbjælker, selvom disse er inddækkede, enkelte ældre fyldingsdøre, anverfere og stormkroge ved vinduerne samt profilerede lister ved vindueskarmene. Vinduerne har alle nyere forsatsrammer.

— BYGNINGSHISTORIE

Forhuset er formentlig opført i 1620 til beboelse. I 1736 beskrives ejendommen som et otte fags forhus i et stokværk med et sidehus på

ti fag i to etager med højt styrterum. Fra 1739 – 1763 var ejendommen ejet af købmand Andreas Marchussen Flindt, der forhøjede forhuset med en etage og forlængede det med et fag mod syd. Han indrettede bygningen til pakhus og kornmagasin, og bygningen kom til at indgå som en del af en stor købmandsgård i Nørregade. I brandtaksationen fra 1801 var forhuset beskrevet som værende på ni fag i egebindingsværk og med teglhængt tag, og i de to sydligste fag var der en gennemkørselsport. I det indre var der stadig pakhus i den ene del, mens tre fag var indrettet til stue med bræddeloft og bræddegulv. Desuden blev tagetagen fortsat anvendt til høløft. I 1844 var bygningen ejet af Peter Johansen, der indrettede hele bygningen til bolig og samtidig satte nye vinduer og døre i.

Den 16. november 1856 åbnede Køge Børneasyl.

Organiseret børnepasning blev allerede brugt i England og Holland i 170-tallet, men kom først til Danmark i Sønderjylland i 1820. I 1828 åbnede det første børneasyl i København ved hjælp fra Prinsesse Caroline Amalie. I de næste mange år kom der flere og flere børneasyl, som primært var et tilflugtssted for fattige børn. Dette var et led i tidens udvikling, hvor byerne voksede, og kvinderne kom på arbejdsmarkedet. Tillige skete der en generel samfundsmæssig ændring på synet af børn, hvor det ikke længere var acceptabelt at børn ikke fik en kærlig og omsorgsfuld opvækst samt en vis uddannelse.

Blandt det almindelige borgerskab havde mødre selv tid til børnepasning, og i det højere borgerskab ansatte man barnepiger eller ammer, men for en arbejderfamilie hvor begge forældre havde arbejde, blev det en stor hjælp med den organiserede børnepasning. I en købstad som Køge var en typisk arbejderfamilie tilflyttere fra landet, og de havde derfor ikke meget familie omkring sig til at hjælpe med f.eks. børnepasning, som man havde mulighed for ude på gårdene. I begyndelsen var det kun én lejlighed i Kirkestræde 10, der blev indrettet til børneasyl for 12 børn, men allerede få år efter var antallet af børn steget kraftigt, og i 1861 købte Asylselskabet hele ejendommen, antallet af børn var da oppe på 45.

I 1907 blev asylet i Kirkestræde omdannet til Køge Børneasyl og Folkebørnehave.

På et maleri fra 1918 fremstår forhuset næsten som i dag, hvor den tidligere port var blevet fjernet og facaden havde to hoveddøre. Bindingsværket og alle vinduer var på daværende tidspunkt malet brunt mens tavlene var malet grønne.

I 1949 gennemgik Køge Børneasyl en større ombygning, hvor bl.a. de to sidehuse mod øst blev forlængede og indrettet med toiletter og

gaderobe. I forhuset blev den centrale forstue og trappen fornyet og lejligheden på førstesal, der tidligere havde været udlejet, blev inddraget. Stueetagens trægulve blev fjernet og erstattet af et betongulv. I 1960'erne blev der lagt linoleum på gulvet.

— KILDER

Køge Børneasyl gennem 150 år, Inge Christensen, Jubilæumsskrift fra 2006.

Bevaringsværdige huse i Køge, udarbejdet af Hans Henrik Engqvist, 1978.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Kirkestræde 10's facade udgør en vægtig del af gadebilledet i Kirkestræde og forankrer dermed Køges middelalderbykerne i området mellem kirken og torvet. Bygningen er, som meget af den indre bys karakteristiske bebyggelse, placeret ud til gadelinjen og tilpasser sig dermed det traditionelle gadenets lukkede randbebyggelse.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Kirkestræde 10's kulturhistoriske værdi relaterer sig til facaden mod Kirkestræde, der som type fortæller om de arkitektoniske retningslinjer for bindingsværksbygninger i to stokværk i en købstad omkring 1600-tallet. Disse bindingsværksbygninger er kendetegnet ved skråbånd, udkraget øverste stokværk, udskårne knægte, gennemstukne bjælkeender og styrterum. Fordelingen af løsholter under førstesalens vinduer tyder på, at der oprindeligt har været en regelmæssig og skiftende takt af fag med og uden vinduer.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til de få bevarede bygningsdetaljer, herunder vinduernes karme, anverfere og stormkroge, det synlige bjælkelag i stueetagen, og de få spor efter et tidligere ildsted midt i bygningen. Disse detaljer er med til at danne et indtryk af bygningens alder, tros de mange øvrige nye overflader.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Arkitektonisk fremtræder Kirkestræde 10 mod gaden som en ældre, rigt dekoreret og detaljeret bindingsværksbygning i to stokværk. Den rige og gennembearbejdede detaljering ses eksempelvis i knægtens udskæringer med små ansigter. Hertil kommer rækkerne af formsten

mellem bjælkeenderne, der giver en blød overgang mellem de to etager.

Den rige detaljering følges af et generelt solidt udtryk, hvor det kraftige bindingsværk, med skråbånd, løsholter og dokker danner et taktfast mønster hen ad facaden. Hertil kommer det store ubrudte tag, der fremstår markant men samtidig roligt ved opskalkningen og udhænget, der synes at løfte taget let over murene. Endvidere understreger nordgavlens blottede trekantsgavl at hele bygningen er opført i bindingsværk.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I bygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til facadens arkitektoniske fremtræden og historiske udtryk med alle detaljer, herunder det kraftige og udkragede bindingsværk med styrterum, gennemstukne bjælkeender, udskårne knægte, samt afrundede formsten, kalkede tavle og delvist ældre vinduer. Hertil kommer det ubrudte tag med skorsten og den traditionelle materialeholdning.

I bygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til bygningens etageadskillelser og de bevarede bygningsdetaljer som vinduernes karme, anverfere og stormkroge samt loftbjælker i stueetagen og spor efter ildstedet.

— ANBEFALINGER

Det anbefales på sigt, at udskifte de indvendige overflader herunder, pladelofter og gulve til materialer, der i højere grad passer til bygningens alder og arkitektur. Tillige bør man undersøge, om loftbjælkerne under indpakningen er i god stand og dermed kan stå frit. Endvidere anbefales det, at frigøre det tidligere ildsted fra den nuværende brædebeklædning, så det fremstår tydeligt som et af bygningens ældre bevarede elementer.

